

Næringskomiteen
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Vår saksbehandler
Toril Wikesland

Vår dato
02.05.2022
Deres dato

Vår referanse
22/00331-1
Deres referanse

Representantforslag om tiltak for å ta vare på matjorda Dokument 8:183 S 2021-2022

Vi viser til representantforslag om tiltak for å ta vare på matjorda Dokument 8:183 S (2021-2022), som skal behandles i Næringskomiteen. Vi vil berømme MDG for at de ser alvoret i dagens situasjon der krigen i Ukraina utfordrer både Norges og verdenssamfunnets beredskap og matsikkerhet. Situasjonen blir ikke mindre alvorlig når FNs klimapanel med sine rapporter dokumenterer klimaendringer og hvordan sikre en bærekraftig framtid. Disse globale utfordringene bekrefter betydningen av å kunne produsere sin egen mat. Å ta vare på matjorda vil bli vesentlig for evnen til å produsere mat, møte klimautfordringene, tilpasse og bli et klimarobust samfunn.

I Hurdalsplattformen har regjeringen ambisjoner for jordvern. Dette er fulgt opp i brev fra LMD og KDD «ta vare på matjorda» som ble sendt i mars til kommunene. Kommunene oppfordres til flere tiltak i sin arealplanlegging. Det er et viktig signal. Men dette er ikke tilstrekkelig da andre prioriteringer for utbygging kan virke mer innbringende på kort sikt. SSB kom nylig med en kartbasert analyse som viser at 83 000 dekar med matjord er arealreserver i kommuneplanene for bolig – og næringsbebyggelse.

Vi vil her supplere representantforslaget:

- 1. Innføre et nasjonalt moratorium på omdisponering av dyrka mark fram til 2026**
Norges Bondelag mener det haster å få plass et redusert mål om omdisponering av dyrka jord til 2000 dekar. Tilsvarende må det være et mål for omdisponering av dyrkbar jord som bør være det samme som for dyrket. Dyrka og dyrkbar jord har samme juridiske vern.

De nasjonale målene må deles opp, og alle fylker må ha et mål for sin andel. Kommunene må få egne retningsgivende maksimale kvoter. Over tid må det bli en nullvisjon. Ved rullering av kommuneplaner må omregulert dyrka og dyrkbar jord som ikke er tatt i bruk til annet formål, tilbakeføres til matproduksjon.

2. Dispensasjon fra vernet av matjord kun kan gis av en nasjonal planmyndighet

Norges Bondelag mener at et av tiltakene som vil styrke jordvernet er å løfte ansvaret for dispensasjoner til å bygge ned matjord, fra kommunalt nivå til statsforvalteren.

Å ta vare på matjord er et nasjonalt anliggende og interesse. Som utførende kontrollinstans for nasjonal politikk bør Statsforvalteren håndtere dette.

3. Forslag til endringer i Jordlova som gir en vesentlig innstramming av muligheten for dispensasjoner fra det generelle kravet om at matjord ikke skal brukes til andre formål enn matproduksjon.

Vernet matjorda er ment å ha i Jordlova, blir undergravd av plan og bygningsloven ifbm kommunenes arealplanlegging. Norges Bondelag mener at det ikke skal gis tillatelse til omdisponering til bolig, fritidsbolig eller næring som ikke inngår i LNFR-formålet.

Unntaket fra omdisponeringsforbudet i Jordlova § 9 må begrenses til areal som skal benyttes til samferdselstiltak og teknisk infrastruktur som er kritisk viktig for samfunnet, forutsatt at tiltaket ikke kan plasseres på alternativt areal.

4. Et mål om at statlige samferdselsprosjekter ikke skal føre til tap av dyrka mark

Samferdselsprosjekt er offentlig eide. Norges Bondelag mener at alle slike prosjekt må ha et mål om å omdisponere minst mulig matjord. Jordvernensynet må ha større vekt ved vegnormalene og når konkrete veiplaner blir utredet. Utforming av veistandarder og valg av veikonsepter i enkeltprosjekt har stor betydning for forbruk av dyrka og dyrkbar jord. Dersom matjord må bygges ned, skal den flyttes til nye matproduserende områder og ikke til grøntanlegg og fyllmasser i prosjektene. Dette må forankres i førende retningslinjer og lovverk.

5. Lønnsomt å ta i bruk kornarealer over hele landet

Prinsipielt er lønnsom drift et viktig og av og til også det viktigste virkemiddelet, for å ta vare på matjorda og holde arealene i alt landbruk i drift.

Jordbruksarealene er en begrenset ikke-fornybar ressurs i Norge. Jordvern handler om å bevare jorda og jordsmonnet for de verdiene det har for natur og samfunn, for å dyrke mat, opprettholde naturmangfold, dempe flom, binde karbon i jorda, for å skape verdier, arbeidsplasser og gode lokalsamfunn i et mer bærekraftig perspektiv. Inntil matjorda har fått et bedre juridisk vern må virkemidlene skjerpes betydelig og bli mer forpliktende. Forslaget er derfor viktig bidrag for å forme en skjerpet jordvernpolitikk.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Sigrun Pettersborg

Toril Wikesland